

فرهنگ

پیکره موزه ایران باستان تهران

به مناسبت روز جهانی موزه نگاهی به فرهنگ موزه گردی

نگارخانه

چرا باید موزه برویم؟

■ **خوش می گذرد**

برای خیلی هایمان پارک و کافی شاپ و شهر بازی و رستوران، تفریحات معمولی و سفر رفتن، حد اعلای تفریح و خوش گذرانی است. اما نظرتان درباره سفر در زمان چیست؟ موزه هران چه را برای سفر به دل تاریخ لازم داریم، در اختیارمان قرار می دهد. بنابراین هر تصور منفی که از موزه رفتن دارید را فراموش کنید؛ باور کنید در موزه هم می توان تفریح کرد و خوش گذراند. به ویژه اگر موزه گردی همراه با بچه ها باشد.

تماشای کنجکاو

سرکوب نشده

بچه ها و کمک به

آن ها برای شناخت

جهان، لذت

فوق العاده ای دارد.

برای امتحان کردن

این لذت می توانید

با فرزندتان به موزه های

جالب برای بچه ها مثل موزه های حیات

وحش یا موزه های اسباب بازی سری بزنید.

■ **یاد می گیریم**

آنچه در موزه یاد می گیریم، معمولاً نه در کتابی پیدا می شود، نه از زبان هیچ معلمی می شنویم! موزه با همه حواس ما کار دارد و همه توجه ما را می طلبد. موزه هراتجه را می داند؛ تاریخ زندگی بشر، تجربیات، دانسته ها و حقایق و واقعیت های جهان را

بدون هیچ فیلتر و دستکاری و تغییری در اختیارمان می گذارد. موزه راوی بی طرف و بی توقعی است؛ آشنا و آشتی نبودن با موزه مساوی است با بستن درهای دانش و آگاهی به روی خودمان.

■ **از هویتمان حمایت می کنیم**

موزه، حافظ هویت ماست. درست مثل پدر بزرگ پیری که سینه اش پر از قصه و ماجراست؛ تا گوش شنوایی نباشد، تا بچه ها و نوه ها اشتیاقی برای دانستن نداشته باشند، کاری از دستش ساخته نیست. شرح قهرمانی ها و سختی ها و خوشی ها و پند و عبرت ها یک روز در خاک دفن می شود بی آن که کسی از آن ها باخبر باشد.

این بی خبری نسل به نسل عمیق تر می شود تا روزی که دیگر کسی یادش نمی آید اصلاً پدر بزرگی وجود داشته، گذشته ای وجود داشته. هویت جمعی تکیه گاه محکمی است، نشناختن و ندانستنش پشت آدم را خالی می کند، آدم را آسیب پذیر می کند. همان قدر که ما برای حفظ هویتمان به موزه نیاز داریم، موزه هم برای ادامه حیاتش، برای پاسداری از این هویت به حمایت و کمک ما نیاز دارد.

نگاهی به حال و هوای موزه ها در ایران و جهان

موزه تلاشی است برای برقراری ارتباط ما با گذشته؛ ارتباطی که غرور و تأسّف و افتخار و شرمساری و عبرت از گذشته و پیش بینی آینده را یک جا به ما هدیه می دهد. صرف این تلاش، ارزشمند است، حالا چه موزه کوچک باشد، چه بزرگ؛ چه بومی و ملی باشد، چه گنجینه ای از آثار ملل مختلف. بنابراین آنچه در ادامه می خوانید، نه مقایسه ارزشی موزه های ایران و جهان، که تنها قیاسی است درباره میزان تلاش موزه های مختلف برای برقراری پیوند بین گذشته و حال.

■ **موزه های ایران**

موزه ها در ایران از گنجینه های غنی و منحصربه فردی برخوردار هستند، اما پاشنه آشیل اکثرشان ضعف اطلاعات دهی به بازدیدکنندگان –از طریق بروشور یا راهنما– است. موزه های ایران از لحاظ میزان پویایی و سکوت و میزان استقبال مردم، بی شباهت به کتابخانه ها نیستند. هرچند در سال های اخیر بعضی موزه ها مثل «موزه هنرهای معاصر»، «مجموعه سعدآباد»، «موزه ملک»، «موزه علوم و فناوری» و «موزه ملی ایران» با برگزاری برنامه هایی از قبیل نشست ها، کارگاه ها و نمایشگاه ها قدم های مثبتی برای جلب نظر مردم برداشته اند.
بلیت موزه در ایران برای بازدیدکننده های داخلی معمولاً بین ۱۰۰۰ تا ۵۰۰۰ تومان و برای بازدیدکنندگان خارجی بین ۱۰۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ تومان است. در کاخ موزه ها برای هر یک از مجموعه های داخلی موزه ها، مبلغی جداگانه دریافت می شود؛ برای مثال بازدید از همه بخش های کاخ موزه سعدآباد حدوداً ۳۲۰۰۰

یادداشت شفاهی معاون موزه های آستان قدس رضوی درباره وظایف و حقوق بازدید کنندگانِ موزه ها

یک موزه استاندارد چه ویژگی هایی دارد؟

دکتر علی سوزنجی، دکترای تاریخ و معاون موزه های آستان قدس رضوی در گفت گو با زندگی سلام درباره آداب موزه رفتن می گوید: «موزه نهادی است با خصلت معنوی نیرومند؛ یعنی مردم بعد از بازدید از موزه قرار است برای سوالاتشان در حوزه های هویت، معنویت، اخلاق، هنر و زیبایی شناسی پاسخی پیدا کنند. بنابراین وقتی قرار است بازدید از موزه به چنین نتیجه ای منجر شود، آداب موزه رفتن هم باید رعایت شود. آداب موزه، شامل وظایف و حقوق بازدید کنندگان است. وظیفه بازدیدکننده مشخص است؛ آنچه در موزه وجود دارد، نه تنها میراث فرهنگی ما، که متعلق به آیندگان هم است؛ بنابراین مراقبت از این گنجینه ها ضروری است. اما منظور از حقوق بازدیدکننده چیست؟ بازدیدکننده نیاز دارد در موزه به اطلاعاتی جدید دست یابد یا دانسته های قبلی اش را تکمیل کند؛ بنابراین راهنمای موزه لازم است تخصص و اطلاعات کافی داشته باشد؛ بسور، باحوصله و خوش برخورد و آراسته باشد؛ بیان شیوا و اعتماد به نفس داشته باشد و غیر از ارائه اطلاعات، در ذهن بازدیدکننده سوال هم ایجاد کند. متأسفانه گاهی در بعضی از موزه ها می بینیم بازدیدکننده را مدت زیادی منتظر می گذارند تا یک عده جمع شوند و بعد راهنما

اگر قرار باشد موزه های ایران را به مردم کشورهای دیگر معرفی کنیم، اسم چندتایشان حتما در فهرست همه مان مشترک خواهد بود؛ موزه هایی که حتی اگر از نزدیک هم ندیده باشیمشان آن قدر شناخته شده هستند که بتوانیم توضیح مختصری درباره شان بدهیم. با این حال در ایران موزه های جالب فراوانی وجود دارد که ممکن است خیلی هایمان حتی اسمشان را هم نشنیده باشیم. در این بخش نگاهی داریم به تعدادی از جالب ترین موزه های کمتر شناخته شده کشورمان.

■ **خانه بومی های جنوب**

همه مان با پاساژهای لوکس و تفریحات خاص و ماشین های گران قیمت کیش آشنا هستیم، اسم «خانه بومیان کیش» را اما بعید می دانم افراد زیادی شنیده باشند. خانه ای ۲۰۰ساله که بومی ها در سال ۹۳ به موزه تبدیلش کرده اند تا سبک زندگی پدرانشان را به حقوقمان معرفی کنند. این خانه ۱۲۰۰ متری، یکی از قدیمی ترین خانه های محله سفین قدیم است که برای بومیان نسل های گذشته کیش به ویژه اهالی روستای تاریخی سفین

قدیم منزلت و جایگاه ویژه ای دارد؛ چون بیشتر آن ها مکتب خانه و فراگیری قرآن را در این خانه گذرانده اند. بازدیدکنندگان در این خانه با شیوه معیشت و کار بومیان گذشته آشنا می شوند و از ابزار و وسایل مورد استفاده بومیان قدیمی کیش دیدن می کنند. شباه معماری منحصر به فرد این خانه را هم بعید است بتوان جای دیگری پیدا کرد؛ خانه ۱۵ اتاق دارد، شامل اتاق مهمان مردان، اتاق زمستانی و تابستانی، انبار خرما و محل گرفتن شیر خرما، آشپزخانه، اتاق خواب، اتاق مهمان زنان، مکتب خانه و حجله.

■ **موزه ای برای همه**

موزه هایی که تا الان معرفی کردیم، موزه هایی تخصصی هستند. یعنی احتمالاً کسانی که به عروسک، موسیقی و آشنایی با نحوه زندگی بومیان جنوب علاقه ندارند، شاید هوس رفتن به این موزه ها، به سرشان نزنند. اما موزه خصوصی «حسین پناه» اصفهان تا تنوعی که دارد، نظر هر کسی با هر سلیقه ای را جلب می کند.

«حسین حسین پناه» مجموعه داری است که طی ۵۰ سال، ۲۵ هزار قطعه شی از ایران و سراسر دنیا جمع آوری کرده و در سال ۸۶ با تأسیس موزه، مجموعه های ارزشمندش را به نمایش گذاشته است؛ مجموعه های سکه، اسکناس، تمبر، سفال، مفرغ، تابلوهای نقاشی ایرانی و خارجی، ظروف قلم زنی، سماور، دوربین عکاسی و فیلم برداری، لوازم صوتی، رادیوی لامپی، گرامافون، حدود ۱۴۰۰۰ صفحه صوتی گرامافون شامل بیشتر سمفونی های دنیا، انواع ساعت مچی و دیواری و جیبی، عکس و سند و قیاله، دست نوشته، انواع ماشین های اداری و کلکسیون کتاب های مربوط به دوران امیرکبیر، گنجینه های این موزه را تشکیل می دهد.

عکس ها: ایرنا

■ **خانه عروسک ها**

سال ۹۳ دو مجموعه دار، موزه هنری–خصوصی «عروسک های ملل» را در تهران تأسیس کردند. این موزه با نمایش ۷۰۰ عروسک از کشورهای مختلف جهان آغاز به کار کرد پس از مدتی، ۱۵۰۰ عروسک را از ۶۴ کشور در آرشینو خود قرار داد. موزه عروسک ها احتمالاً از معدود موزه های است که برای بچه ها و بزرگ ترها به یک اندازه جالب است. عروسک ۱۰۰ساله، که مادران سندنچی آن را با موهای خود و با بهترین پارچه ها می دوختند و همراه با جهمیز به دخترشان می دادند. عروسک غصه، که مادران گواتمالایی آن را می دوختند تا بچه ها غصه هایشان را به عروسک بگویند؛ بعد توی کیهی است در بسته می انداختندش تا غصه های دلبنده اش را به باد بدهد. عروسک آفرورش، ماترپوشکاهای روسی، عروسک های تاجیکی بدون صورت و کلی عروسک دیگر، در این موزه منحصربه فرد منتظرند تا قصه های نابشان را روایت کنند.

■ **موزه ای برای عاشقان موسیقی**

دو موسیقی دان اصفهانی، سال ۹۴ موزه کوچکی برپا کردند که به «نامای عاشقانه به میراث غنی موسیقایی ایران» معروف شد. این موزه بیش از ۳۰۰ نمونه از آلات موسیقی متعلق به سراسر ایران را در دو تالار «سازهای ملی» و «سازهای محلی» به نمایش گذاشته است؛ سازهایی که ظاهر بسیاری از آن ها با آنچه در نقاشی و مینیاتورهای قدیمی در محوطه های تاریخی اصفهان می بینیم، مونم نمی زند. برای هر یک از سازها توضیحاتی به زبان فارسی و انگلیسی وجود دارد و جالب آن که بازدیدکنندگان اجازه دارند بعضی از سازهای این موزه باشکوه هم رایگان است، و تنها در برخی نمایشگاه ها، برای آثار ویژه ای که از دیگر موزه های معتبر جهان به امانت گرفته می شود، بازدید با مشااهده این جعبه از طریق تبلت خود، یک

کنجکاو ی شان می شوند. معروف ترین موزه های جهان ضمن استفاده از فناوری برای جلب مخاطب به روش های دیگری هم روی آورده اند. برای مثال: در موزه «لوور» نقشه راهنما به بیش از ۱۰ زبان مختلف در اختیار بازدیدکنندگان قرار می گیرد. این موزه برای بازدیدکنندگان متفاوت –خانواده ها، دانشجویان و همچنین متخصصان حوزه های مختلف مثل روزنامه نگاری و گردشگری– امکانات متنوعی درنظر گرفته است. بازدید از «لوور» اولین یکشنبه هر ماه رایگان است. انگلستان هم به موزه های بی نظیرش معروف است؛ به طوری که هفت موزه از بیست و پنج موزه برتر اروپا در این کشور قرار دارد. جالب آن که بازدید از بیشتر موزه های انگلستان، رایگان است. «موزه بریتانیا»، یکی از عظیم ترین و غنی ترین موزه های جهان، در قلب لندن قرار گرفته و بیش از ۷ میلیون گنجینه از سراسر جهان را در خود جای داده است. بازدید از این موزه باشکوه هم رایگان است، و تنها در برخی نمایشگاه ها، برای آثار ویژه ای که از دیگر موزه های معتبر جهان به امانت گرفته می شود، بازدید به صورت پولی است.

[۱] یک نمای فیزیکی زنده است که عناصری را پیرامون دنیای واقعی افراد اضافه می کند. واقعیت افزوده تاحدودی شبیه واقعیت مجازی است؛ با این تفاوت که در واقعیت مجازی هرآن چه کاربر درک می کند از طریق رایانه ساخته می شود؛ اما درواقعیت افزوده بخشی از اطلاعاتی را که کاربر درک می کند، در دنیای واقعی وجود دارد و بخشی را رایانه می سازد، که کاربر می تواند این اطلاعات را از طریق دستگاه الکترونیکی اش دریافت کند.

موزه پن - دانشگاه پنسیلوانیا

تجربه حضور مجازی در فضاهایی دست نیافتنی مثل اعماق اقیانوس ها، داخل بدن انسان و حضور در بناهای تاریخی تخریب شده و دریافت توضیحات صوتی، متنی و تصویری درباره اشیای موجود در موزه. یکی از جالب ترین نمونه های بهره گیری از فناوری در موزه ها، ملاقات با شخصیت های تاریخی است؛ به این صورت که در کنر آلمان های موزه یک جعبه کوچک قرار دارد؛ بازدیدکنندگان خانواده ایثارگران و... هم می شود.

■ **موزه های جهان**

موزه ها در جهان برای برقراری ارتباط با مخاطب به ویژه مخاطب کودک و نوجوان، به راهکارهای خلاقانه و متنوعی دست می زنند. فناوری «واقعیت افزوده» [۱] یکی از این راهکارهاست. «واقعیت افزوده» طیف گسترده ای از تجربیات منحصربه فرد را در اختیار بازدیدکنندگان قرار می دهد، شامل: